

MIJN REIS

'We dachten dat we verdronken'

♦ **Pascalie Koopmans (58),** magazijnmedewerker, Zoetermeer

Mooiste herinnering

„Toen ik 50 jaar werd, deed mijn partner me mijn eerste cruise cadeau. Tijdens die reis met de Holland America Line meerden we aan bij een privé-eiland, Half Moon Cay genaamd, in de Baha-ma's. Dat was zo'n mooi strand met azuurblauw water.

Ik voelde me zo happy op dat moment, samen met mijn partner, op die mooi verscholen privéplek waar je anders nooit zou komen.”

Drama

„In 2014 waren we twee weken in Panama. We hoorden dat de San Blas-eilanden zo mooi waren en we boekten daar een overnachting. Maar we wisten totaal niet hoe we er moesten komen. Met de taxi werden we naar een klein vissersbootje gebracht en gingen we op weg naar ons primitieve hotel.

Wat een reis was dat met dat bootje! De golven waren zo hoog dat we dachten dat we zouden verdrinken... Een echte stressvaart.

Dat zou ik nu nooit meer doen, maar de bestemming was bijzonder.”

Koffer kwijt

„Tijdens die cruise was mijn koffer opeens kwijt. Al mijn mooie jurken zaten erin. Iedereen had zijn bagage gewoon voor de deur staan, behalve ik. Toen was ik erg gestrest.

Heel laat op de avond bleek

mijn koffer te zijn gevonden. Hij was blijkbaar per ongeluk in een andere hut terechtgekomen.”

Opgelicht

„In Panama werden we opgelicht door een taxichauffeur.

Hij zou ons afzetten bij een mooi resort ergens in de middle of nowhere waar hij ons later weer zou ophalen. Hij leek zo aardig... We hadden alles meteen betaald, lekker naïef.

Op de afgesproken tijd was er niemand te zien. Toch hebben we nog bijna een uur gewacht, maar de chauffeur kwam niet opdagen.

We hadden bijna geen geld bij ons, dus een andere taxi zat er niet in. We zijn in een grote lokale bus gestapt en uiteindelijk veilig teruggekeerd naar Panama-Stad.”

Favoriet adresje

„Sinds kort is dat Alaró op het Spaanse eiland Mallorca. Mijn nichtje woont daar en wat een leuk dorpje! Het lijkt er wel alsof de tijd stilstaat.”

Tegenvaller

„De Toren van Pisa in Italië. Daar ben ik lang geleden eens geweest en ik vond het gewoon niet zo bijzonder.”

Nog eens terug naar...

„Het Iberostar Grand Paraiso hotel in de Riviera Maya in Mexico. Dat is de plek waar mijn partner me ten huwelijk heeft gevraagd. Een super-luxe hotel aan een mooi privéstrand. Fantastisch.”

Thom Voogt

Ook in de rubriek Mijn Reis? Mail naar vrij@telegraaf.nl

‘Waar was mijn koffer met al m'n feestjurken...?’

LEVEN MET DE DOOD

Waar ter wereld je ook bent: de dood is altijd definitief. Maar de manieren waarop er mee wordt omgegaan zijn totaal verschillend, ontdekte wereldreiziger en schrijver Karin Anema (68). Van Mexico tot Ecuador en van Ghana tot Ethiopië onderzocht zij hoe verschillende culturen daar een soms wel heel bijzondere weg in vinden.

door Marjolein Schipper

Auteur Karin Anema: „Elke cultuur heeft eigen afscheids-rituelen.” FOTO RENE BOUWMAN

WERELDRITUELEN

In Ghana keek Karin Anema zelf de dood in de ogen. Een man op een scooter beroofde haar van haar tas en zwaaide daarbij dreigend met een machete. „Zo'n enorm exemplaar waarmee je kokosnoten openhakt”, rilt Anema bij de herinnering. Een persoonlijke confrontatie met de sterfelijkheid die gelukkig goed afliep.

Maar haar échte confrontatie met de dood was dertien jaar geleden toen haar echtgenoot plotsklaps overleed. „Van een zekere zorgeloosheid en rondreizen ging ik opeens naar honderd procent sterfelijkheidsbewustzijn. Ik werd me veel bewuster van de dood en, zoals dat gaat, kwam ik die tijdens mijn trips opeens overal tegen. Elke cultuur bleek een eigen afscheidswereld te hebben.”

Genoeg aanleiding voor een boek, vond de schrijfster: het resulteerde in het deze week verschenen boek *Kraaiennars*. Karin Anema publiceerde al eerder over haar reizen door Afrika en Zuid-Amerika. Zij

woonde meerdere periodes maandenlang bij de Taruhumara inheemsen in Mexico om zich zo hun cultuur eigen te maken.

Waar zou ze beginnen? In Brazilië of op Madagaskar? Ghana misschien? „Ik dacht opeens: waarom zou ik eigenlijk opnieuw naar Ghana gaan? In de Randstad wonen duizenden Ghanese en Surinamers.”

Op de Haagse begraafplaats St. Barbara was Karin Anema bij een uitvaart met dragersvereniging WiKan. Doe die de overledenen met veel zang en dans naar de laatste rustplaats schouderden. „Een complete happening. De originele

betekenis ervan is dat de kwade geesten zo in verwarring worden gebracht en de ziel van de overledene met rust laten.”

Want dat is de verbindende factor binnen al die heel ver-

Als visser in een kist in de vorm van een vis worden begraven? In Ghana is alles mogelijk. FOTO GETTY IMAGES

De dragers van WiKan-Doe maken een swingende happening van de gang naar de laatste rustplaats.

Tijdens het traditionele Dia de los Muertos, de Dag van de Doden in Mexico, worden de overledenen met zang, dans en eten geëerd. FOTO GETTY IMAGES

Nieuwe kleding

Op het Indonesische eiland Sulawesi graaft de Torajanstam elke drie jaar de overledenen op. Ze worden gewassen en krijgen nieuwe kleding aan. Een eeuwenoud ritueel waarmee de stam laat zien dat ze de doden voor altijd blijven liefhebben en respecteren.

de natuur, de wereld van de levenden én die van de doden, als één groot geheel waarvan de dood een logisch en dus onlosmakelijk onderdeel is. Dat geeft spirituele rust.” Een zwaar onderwerp, maar zo heeft Karin Anema het niet benaderd. „Ik wilde er ook hu-

schillende culturen die zij afgelopen jaren bezocht: de ziel van de overledene is er nog. „In Japan hebben ze een geestentelefoon, een telefooncel van waaruit je met je overleden dierbaren kunt bellen. Dia de los Muertos, de Dag van de Doden in Mexico, is een feest waarbij de doden worden geëerd met zang, dans en eten.”

GEESTEN

„Eigenlijk draait het erom dat je als nabestaande geen definitief afscheid kunt en wilt nemen. Bij inheemse volkeren wordt daar heel puur mee omgegaan. Ze leven letterlijk met de geesten van de voorouders. Terwijl dat in West-Europa als bizar wordt gezien.”

„Bij onder anderen de Taruhumara inheemsen beschouwen ze

mor en lichtheid in brengen. Juist omdat we in West-Europa vaak nogal beladen met de uitvaart bezig zijn. Die moet immers tot in de puntjes zijn geregeld, want 'het is het laatste wat je voor de overledene kunt doen'. Ik zie mijn boek als een aanmoediging om die starre regels wat los te laten.”

GEELGEKLEURD

Al zullen in het nuchtere Nederland niet snel de Ghanese fantasiekisten opduiken. „Dat zijn felgekleurde kisten die een aspect uit het leven van de overledene weergeven. Een visser wordt begraven in een grote vis, een reiziger in een vliegtuig en een man die veertig kinderen voortbracht, kreeg een kist in de vorm van een grote piemel. Maar ik wilde ook de Ghanese

heksenkampen beschrijven waar verstoten vrouwen na hun overlijden zonder plichtplegingen worden weggewerkt.”

Diverse reizen maakte ze samen met een vriend („die niets met de dood heeft”), wat komische situaties opleverde. Terwijl Karin Anema zich op Corsica bij een vervallen mausoleum met lang vergeten inhoud in een spoor van herinneringen en emoties liet meevoeren, zag hij de enorme grafombe als een goede schaduwplek om lekker van een broodje te smullen.

Anema wilde ook een beeld geven van de mensen die overal ter wereld dagelijks met de dood bezig zijn zoals grafdelvers. Grafdelver Erasmus omschrijft zichzelf als een dienaar van de dood, de vuilnisman van het leven, een “wegwerker”, eigen-

lijk. Daarnaast komen forensisch pathologen en lijkophalers in beeld, in Nederland maar ook bijvoorbeeld in Ethiopië.

„Zij zijn dikwijls outcasts. Kijk naar de Japanse film *Departures* waarin de hoofdpersoon, een werkloze cellist, als aflegger aan het werk gaat. Hij ziet 't als een vervullende job maar zijn omgeving helaas niet. Uiteindelijk gaat iedereen dood, ook degenen die de dood ontkennen.”

De Haagse schrijfster, 68 en oma van negen kleinkinderen, hoopt het nog decennia vol te houden. „Na de rouw om mijn man hebben enthousiasme en levenslust het weer gewonnen en ook dat is een universeel gebeuren dat ik in de hele wereld heb gezien.” Want niet de doden moeten opstaan, maar de levenden.